СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 196. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 23. серпня, 1923.

VOL. XXXI. No. 196. Jersey City, N. J., Thursday, August 23, 1923. THREE CENTS

ГРІЗБА СТРАЙКУ ВУГЛЕКОПІВ ЧЕРЕЗ НОВЕ ЗІРВАННЄ ПЕРЕГОВОРІВ

АТЛЕНТИК СИТІ, 21. серпня. — Переговори в справі умов праці для робітників при твердім вуглю перервано нині знова, і страйк сих робітників видається тепер дуже правдоподібним.

Переговори розбилися через те, що представники властителів копалень відкинули без дискусії домагання робітничої юні: підвисшити робітничу заплату о 20 процент для робітників контрактових та о 2 доляри денно для робітників денних.

Проти сього домагання представники властителів поставили друге, на основі котрого теперішні умови праці малиби обовязувати далі до дня 1. квітня 1925. року, а тимчасом обі сторони вести будуть переговори щодо висоти робітничої заплати. Проти сього, однак, виступили представники робітників, і з огляду на те переговори треба було зірвати.

ЗАЯВА МАЙНЕРСЬКОЇ ЮНІЇ

По зірванню переговорів майнерські представники видали публичну заяву, в котрій складають вину за зірвані переговори на впертість вуглевих власників та не бачуть другого виходу зі ситуації кромі страйку.

Колиб до страйку дійшло, то юнія обіцює властителям копалень, що дістануть такого прочухана, якого ще ніколи в життю не дістали.

КОНФЕРЕНЦІЇ ВУГЛЕВОЇ КОМІСІЇ З ПРЕЗИДЕНТОМ КУЛИДЖОМ

ВАШИНГТОН, 21. серпня. — Зараз після зірвання переговорів межи представниками майнерів та представниками властителів копалень твердого вугля відбула вуглева комісія довшу конференцію з президентом Кулиджом, на котрій президент уповажнив комісію до публичної заяви, що уряд постарається вже за се, щоби публика мала подостатком твердого вугля.

КУЛИДЖ ВІДКИДАЄ ЗАКЛИК КУПЦІВ ДО АКЦІЇ В ЕВРОПІ

ВАШИНГТОН, 21. серпня. — Президент Кулидж уповажнив своїх представників до публичної заяви в справі домагання американських купців, зорганізованих в торговельні палати, щоби уряд Злучених Держав зробив тепер щось позитивного для покінчення европейського замішання. Після заяви президента Кулиджа, теперішний уряд думає придержуватися далі Гардингової політики ізоляції (держання себе осторонь) від европейських справ.

Федеральний уряд мав дістати від урядових обсерваторів в Европі звіти, що Европа ще не готова приняти від Америки якої активної помочи в справі мира та порядку.

ПРЕЗИДЕНТ ДУМАЄ СКРІПИТИ ВИКОНУВАННЄ ПРОГІБІЦІЙНОГО ЗАКОНА

ВАШИНГТОН, 21. серпня. — Президент Кулидж думає скликати в як найкоротшім часі збори губернаторів стейтів, щоби застановитися над спільною акцією для виконування прогібіційного закона.

Проект сеї конференції вже був вироблений покійним президентом Гардингом.

НОВИЙ СКАНДАЛ З УРЯДОВАННЄМ НА ФИЛИПІНАХ

ВАШИНГТОН, 21. серпня. — З филипінських островів приходять вісти про новий клопіт уряду генерала-губернатора Вуда. Сей іменував майором столиці Маніли Евлогія Родрігеса, проти котрого сейчас филипінські незалежні часописи підняли кампанію, що він є злочинець, караний за рабунок жінки, та вмішаний в убитте американського жовніра.

ОБРАБУВАЛИ ПОЇЗД ЯК В ДАВНИХ ЧАСАХ

ОКЛАГОМА СИТІ, Оклагома, 21. серпня. — На особовий поїзд зелізниці Мезуре, Канзас енд Тексас, як він їхав коло Окіза, в стейті Оклагома, напало чотирох бандитів та обрабувало його пасажирів та почтовий віз.

По рабунку бандити втекли на приготованих моторових возах.

„СОВЕТИ ВМИРАЮТЬ З ЛЕНІНОМ"

ВІЛЄМСТАВН, Месечузетс, 21. серпня. — Перед Інститутом Політичних Наук виступив тут барон Сергій А. Корфф, бувший заступник російського генерала-губернатора Финляндії, з промовою про Росії. В своїй промові заявив він, що Ленін умирає на висохнення мозку, а большевизм вмирає в Росії з ним.

ЗАТОНЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО КОРАБЛЯ

ВАШИНГТОН, 21. серпня. — В заливі Св. Лаврентія затонув нині серед бурі парохід „Говфер", що належав до федеральної военної фльоти та був приділений до 9. военного округа яко корабель для вправ. При катастрофі не згинув ніхто зі залоги.

Се той самий корабель, про котрий доносили кілька днів, що ушкодив канадийський канал Веланда так, що канадийський уряд мусів його заарештувати, поки не будуть заплачені кошти направи. Затонув він в три дні по випущенню на волю.

КУ-КЛАКС-КЛЕН ВІДКЛИКАЄ ПОХІД НА МІСТО

СТЮБЕНВИЛ, ОГАЙО, 21. серпня. — Потайна організація Ку-Клакс-Клена відкликала свій похід на се місто, до якого вона збиралася, щоби дати відпір населенню, обуреному на організацію.

За причину відклику подається зміну місцевої ситуації, але на діло причиною було певно загроза федеральних урядників.

СПУСКАЮТЬ НАЙБІЛЬШИЙ ВОЗДУШНИЙ КОРАБЕЛЬ.

ЛАЙКГЕРСТ, Ню Джерзі, 20. серпня. — З військового гангару (воздуховплавної шопи) спущено тут найбільший бальон в світі. Належить він до американської фльоти. Його пробний лет відбудеться 1. вересня.

ДЕРЖАВА МАЄ ТОРГУВАТИ ВУГЛЄМ.

ЛІНКОЛЬН, Небраска, 20. серпня. — Стейтовий губернатор поробив приготовання до купования гуртом твердого вугля та продажі його для ужитку міст, сіл та місцевих комітетів. Втой спосіб він сподіється обнижити ціну вугля о 1 доляр 25 центів на тоні.

Заходи губернатора були вислідом завзятої боротьби межи великими торговельними підприемцями вугля.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ІДЕ В АМЕРИКУ.

ЛОНДОН. 20. серпня. Бувший англійський премієр Лойд Джордж повідомив американську амбасаду, що він збирається їхати в Злучені Держави на слідуючий місяць.

ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА ЗАБОРОНИВ УТВОРЕННЄ КУРАТОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ.

Львівська поліція подала до відома рішення львівського воєводи Грабовського в справі прозьби о заснованиє Кураторії Українських Висших Шкіл.

Воєвода подає за причину своєї відмови те, що Кураторія хоче буцімто начеркнути собі таку власть, якої не має навіть польське міністерство шкіл у Варшаві. В той спосіб, на думку воєводи, повсталаби для українського населення в межах Польща установа з характером влади, а се не вільно.

ВІДКРИТТЯ В ПАЛЕСТИНІ.

Американська наукова місія відкопала в Палестині цікаві руїни старинного міста Гібеї, колись славного із своєї культури й богацтва. Місто це звалось також „Містом Савла". Відкопано руїни 4 замків із часів жидівських „судів" і Савла. Пятий замок зруйнований Асирійцями, а побудований Селеніцидами відкопано дальше за містом. В замках добуто багато цінних памяток старої жидівської культури.

З ПОЛЬСЬКИХ СПРАВ. В польськім соймі.

В польськім соймі підчас цеї сесії йде праця головним чином по комісіях. Скарбова комісія працює майже безперервно. Плянується маетковий податок в золотих франках. І в зол. франках, мав би бути стягнений податок вже за друге півріччя 1923 р.

На пленарних засіданнях сойм світить пусткою. Тільки тоді, коли на черговий порядок приходить наглі внески, саля засідань заповняється. І тоді звичайно приходить до різких перепалок а то й до галабурд.

Український Парляментарний Клюб восанніх днях прийшов з трома наглими внесками, вправі надужить релігійних, в справі народнього і середнього шкільництва і в справі Українських Високих Шкіл у Львові. За кождим разом приходило до бурливих сцен, підчас яких виявлялося фанатично-ненависне становище польської більшости до життевих потреб українського народу. Після промови Гломбіньского, якого один з наших послів назвав визиванкою. Український Клюб демонстраційно покинув салю засідань зі співом „Не пора" на устах. Коли в суботу, пос. Підгірський зачав мотивувати наглість внеску в справі Високих Шкіл у Львові, правиця приняла його пекольним вереском.

ЗІЗД ПРАВОСЛАВНИХ КАТЕХИТІВ.

Дня 25. липня в Почаєві відбулись наради зізду православних катехитів з укаріських земель, що опинилися під Польщею. Предметом нарад була справа релігійно-національного виховання молоді в дусі православні церкви. У зізді участь кількадесять представників Волині, Холмщини, Полісся і Підляша.

ЕКСПОРТ ЧЕСЬКОГО ЗАЛІЗА.

В звязку із зменшениям продукції заліза в Порурю. Чехословаччини збільшила свій експорт, так що в м. червні з Чехословаччини вивезено 6900 вагонів заліза за суму 3 міліонів долярів. Найбільше заліза вивезено до Польщі.

МІЖНАРОДНІЙ ТОРГ В ПРАЗІ

Від 2—9. вересня ц. р. в Празі відбувається „Міжнародній Торг", у якім візьмуть участь представники торговельного світу майже всіх держав Европи і Америки.

ПОСМЕРТНІ ВІСТКИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

В Галичі помер в неділю, дня 29. липня нотар Лев Гузар, член усіх українських просвітно-культурних і економічно-фінансових товариств і інституцій, великий добродій філянтропійних українських установ.

Покійний, уроджений 1855 р., був сином о. Дмитра Гузара з Завалова, ходив до гімназії в Бережанах, де разом зі своїми старшими братами, Володимиром і Евгеном та иншими тодішними ідейними товаришами працював у студентській громаді. Опісля як студент університету належав до найактивніших одиниць серед тодішньої університетської молоді. На становищі нотаря в Яблонові, Печеніжині і Галичі був для наших людей не так урядником, як щирим дорадником-громадянином. Для української інтелігентної громади був його дім все любим осередком товариського і громадського життя. У полсідних літах не минули його особи, як визначного українського діяча, шикани польської влади: був два рази арештований; другий раз в осени 1922 р. з нагоди виборів до польського сойму. Покійний осиротив жінку і двох синів — Ярослава і Олександра, що оба були старшинами У. Г. А. Про молодшого з них Олександра, що остав на Україні 1920 р., нема досі ніякої вістки. Похорон відбувся у вівторок 31. липня рано.

БОЛЬШЕВИЦЬКА „ЯЧЕЙКА" У ВАРШАВІ.

В звязку з відркиттям дня 25. ц. місяця комуністичної „ячейки" у Варшаві арештовано до тепер 20 осіб, з чого 12 звільнено, частинно за кавцією. Дотеперішні результати слідства усталили, що головна ячейка у Варшаві мала свої експозитури в усіх воєвідсхих містах і робітничих центрах Польщі.

КІЛЬКО ШКІЛ МИ ВТРАТИЛИ?

Перед війною мали ми у Східній Галичині з Лемківщиною 2612 українських шкіл. Тепер маємо їх о 1067 менше. З сього числа 682 українські школи замінено на польські, а з 385 утворено т. зв. „польсько-українські школи". На Холмщині нема ні одної української державної школи, на Поліссю є 34, а на Волині 494.

ФРАНЦУЗЬКА ПРОПОЗИЦІЯ РОЗВЯЗКИ РЕПАРАЦІЙНОГО ПИТАННЯ

ПАРИЖ, 21. серпня.—Англійському амбасадорови в Парижі вручено нині відповідь французького премієра Пуанкаре на послідну ноту англійського уряду в справі репарацій.

Французька нота складається з трох частий. Перша частина оправдує французьку репараційну програму. Друга частина старається доказати, що французька окупація Рурщини була законна, себто годиться з постановами мира. Трета частина містить плян французького уряду про спосіб полагодження репараційного питання.

ФРАНЦУЗЬКІ ПРЕТЕНСІЇ ДО НІМЕЧЧИНИ

В сій третій, найцікавійшій частині ноти Пуанкаре виказує, що Франція хоче від Німеччини заплачення 26 міліярдів золотих марок титулом военних шкод а кромі сього весь довг, який Франція має заплатити Америці, себто разом коло 50 міліярдів золотих марок.

Щодо першої частини свого домагання, то Франція не дозволить Німеччині навіть дебатувати над їх висотою, тоді як друга частина може бути змінена відповідно до переговорів з віірителями Франції.

ЧУТКИ ПРО РЕЗИГНАЦІЮ ГОЛОВИ НІМЕЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО БАНКУ

ЛОНДОН, 21. серпня. — Тут одержано вістки про резигнацію Рудольфа Гавенштайна, голови німецького державного банку, проти котрого соціялісти підняли кампанію яко проти головного виновника обниження курсу німецького гроша.

НОВІ ОБТЯЖЕННЯ НА БОРОТЬБУ ПРОТИ НАЇЗДУ

БЕРЛІН, 21. серпня. — Німецький федеральний уряд приказав банком, промисловцям та торговельним підприємствам предложити йому заприсяжене зізнанє про скількість заграничної монети в їх посіданню, щоби зарядити частину конфіскати сього гроша на цілі фонду національної оборони.

БУВШИЙ НІМЕЦЬКИЙ ЦІСАР ПРИЗНАЄ ГОГЕНЦОЛЄРНСЬКІ ІНТРИГИ

ГАГА, Голяндія, 21. серпня. — Невеличка німецька газета, видавана в сьому місті, подає довшу розмову її редактора з бувшим німецьким цісарем, живучим тепер на засланню в Дорн. Найважнійше з усеї розмови се признаннє, що прихильники Гогенцолернів та цісарська родина справді роблять ріжні політичні заговори.

УШКОДЖЕННЄ КОРАБЛЯ ЧЕРЕЗ ЗУДАРЕННЄ З РОЗБИТИМ

САВТГЕМТОН, Англія, 21. серпня. — До корабельних варстатів в сьому місті притягнено корабель „Емпрес оф Скотленд", парохід Канадийської Пасифічної Лінії, котрий зударився підчас своєї їзди з Гамбурга до Савтгемтону з останками корабля, пливаючими в морю. Пасажирів перенесено на другі кораблі.

ЗАТОПЛЕННЄ ЯПАНСЬКОЇ ПІДВОДНОЇ ЛОДКИ

ТОКІО, Япан, 21. серпня. — Найновійша японська военна підводна лодка, котра лиш що вернула з пробної подорожи, затонула вчора коло доків в Кавасакі разом зі залогою, числячою 85 душ. При катастрофі вратувалися лиш капітан, головний офіцир, пятьох машиністів та чотирох урядників.

СВІТОВИЙ ПРОТИГОРІВЧАНИЙ КОНГРЕС

КОПЕНГАГА, Данія, 21. серпня. — Межинародний Конгрес Проти Алькоголю почався тут нині.

Межи инчими бесідниками був теж Андру Волстед, бувший американський конгресмен, котрий є автором прогибіційного закона. Перед своєю промовою Волстед дістав гучне привитаннє. Він старався доказати, що прогибіція ощаджує гроші та зменчує число злочинів. Говорив, що якби в Америці випито тільки, кільки випивається в декотрих других краях, то Американці видали би на трунки коло 5 міліярдів долярів річно.

Копенгагський професор Вармінг виголосив промову, в котрій заявив, що чотири місяці побуту в Злучених Державах переконали його, що повна прогибіція є шкідлива. Від своєї подорожи по Америці він стоїть за дозволенням легкого вина та пива, але за забороною всіх других напитків.

ОСУДЖУЮТЬ ДЕ ВАЛЕРУ

ДАБЛИН, 21. серпня. — Католицькі епископи Ірляндії видали публичний лист, в якому осуджують Де Валеру яко головного виновника розрухів в Ірляндії.

Вибори зазначилися рядом кровавих сутичок.

ОБІЦЮЮТЬ ТЕПЛИЙ КОЖУХ

ПАРИЖ, 21. серпня. — Парижські газети містять довжезні статті про прекрасно зароджене збіжє в полудневій Франції та обіцюють населенню скоре подешевіннє хліба.

СПОРТОВИЙ СКАНДАЛ?

ПАРИЖ, 21. серпня. — Деякі париські газеди подають, що англійський капітан Веб, котрий мав бути першою людиною, що переплила Англійський Канал, і котрому за те виставлено памятник в англійськім місті Довері, з допомогою деяких помічних приладів, а деколи його навіть тягнула лодка. Сі газети хочуть доказати, що Американець Саливан, котрий переплив Канал недавно, був першим, який доконав сього як слід.

"SVOBODA" [illegible]
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays.
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": [illegible] Montgomery, [illegible] 1538 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДВІ ДУШІ БОЛЬШЕВИЗМУ.

Стаття Р. Абрамовича про советську Росію відкривае дуже знаменно одну, дуже важну черту большевизму. Се справа двох душ в одній груди большевії.

Як відомо, прийшовши до влади, большевики принесли зі собою цілу масу теоретичних причандалів, передуманих дуже хитро своїми провідниками, засідаючими по кабінетах в Швайцарії та Парижі. Була там межи сим знаряддем світового перевороту також наука про те, що новий суспільний лад повинен давати населенню все потрібне йому для життя добро без помочі купців, банкирів та подібних посередників. Вся робота посередників мала бути суспільности непотрібна, злишна, зайва, некорисна, ба навіть шкідлива, бо лишень забирала непотрібно масу добра на прожиток сих посередників. Так писали кабінетові вчені, що десятками літ прогнані з рідного краю сиділи по кабінетах та думали над новим суспільним ладом, а партійні товариші, що сих кабінетових учених зробили своїми провідниками, сейчас зібралися переводити сі засади в життє. Проголошено практичну засаду, що вся торговля та ощадність се хитрий буржуазний визиск, що всякого, хто тим занимається треба винищити, треба повісити або розстріляти. Пішла нагінка на купців, банкирів, промисловців. Міліони з них зрештовано. Сотки тисячі страчено. Сотки тисяч погибли від хоріб та недостатків по большевицьких тюрмах.

Та практичне життє показувало кождого дня, що гарні теорії кабінетових большевицьких учених гарні на папері, але життє показує щось зовсім другого. Воно показало, що сама державна влада не може виконати вложеного на свої плечі завдання, достарчити населенню потрібного йому добра. Життє показалося сильнійше не лише від гарних большевицьких теорій, але й від большевицького кнута, стрічка та багнета. Большевицькі вчені та комісарі переслідували купців, а тимчасом купецтво далі робило роботу, по своїй силі достарчала населенню сего всего, чого большевицька влада мимо свого зобовязання достарчити не могла.

Очевидно, не можна припустити, щоби большевики були на тільки сліпі, щоби сього не бачили. Таж вони мали серед купців знакомих, приятелів та кревняків. Бачили вони, як тверде життє глумиться над їх химерно зложеними теоріями. В грудях комісарів зажили попри себе дві душі. Одна душа стояла завзято за доказуванням світови, що большевицькі теорії даються перевести в життя, приносять користь людству, та що весь світ повинен піти большевицькими слідами, а рівночасно попри неї большевицьку грудь рвали страшні сумніви. Їм хотілося напювати на всі вчені теорії та скінчити голод, нужду, недостатки російського населення.

Коли в грудях людини боруться зі собою дві душі, два погляди на світ, коли він хитається на один, то на другий бік, людина не може ні сама почуватися щасливою, ні зробити щасливою другого. Чоловік не може перенести розділу в своїй душі, він природно шукає згоди в своїй груді. Він мусить найти її або збожеволіти. Ленін збожеволів, бо се він придумав сі гарні теорії, які він другим казав заводити в життє. Він волів не бачити життя, котре там заглумилося над його думками, як признати в душі, що вся його життева думка се одна велика похибка, одна велика несенітниця. Його душа зажмурила очі на світ.

Другі большевики пішли другою дорогою. Вони не мали такої любови до своїх думок, бо ті думки не були так дуже їх. Вони могли спокійно признатися в душі, що їх большевицькі думки збанкротували, що життє показало непрактичність большевицької програми. Так починається „нова економічна політика". Се нова, практична душа добилася на верха, здусивши другу, щиро большевицьку душу.

Якіж наслідки сеї боротьби межи двома душами в большевицькій груди, межи большевицькими гарними теоріями та твердою життевою практикою? Наслідків тут багато, що й перечислити їх так скоро не можна. Міліони жертв, що погинули від большевицької війни, що вмерли від голоду наслідком большевицької господарки, що погибли від большевицьких розстрілів, катовань, тюрм, що згинули з хоріб та недуг, — се все лишень безпосередні наслідки. Були й посередні наслідки большевицької політики, а з них відай нема більшого над те, що сорокміліоновий український народ стратив самостійність та опинився по части в московській, по части в польській неволі.

А користь з сеї страшної трагедії лишень хиба та, що коштом таких страшних жертв світ дістав практичний доказ, що большевицькі теорії, так поманливі для всіх тих, що думою богатіють, в життю так непрактичні, що навіть їх головні носителі мусять або божеволіти або признавати явно свою похибку.

З ЖИТТЯ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

ЧУДА В КИЇВІ.

(Від власного кореспондента).

19 липня ц. р. розпочалася в Київі обновлення ікон і бань церковних. Особливо обновлювання бань збірають біля себе маси народу, так, що вулицею неможливо перейти, і очі всіх встромлені вгору на бані, на хрести. Між публікою багато віруючих, багато невіруючих. Ведуться розмови насмішки, лайки, молитви, арести... Не без того, що певну ролю тут грае нардній психоз хоч і не без того, що справді склалася якась переміна з банею та з деякими іконами. Про причини годі судити так як нема певної бази, „вихідної точки на що би можна опертися. Немае майже нікого, хто би тямив як слід, як виглядали ті бані до дня обнови. Одні впевняють, що бані були тусклі, темні так як і зараз ще виглядае друга баня, а инші впевнюють, що бані були такі ж блискучі як зараз. Є такі, які бачили, що бані на їх очах одновлялися.

Ця вся мова йде про церкву, яка находиться на розі Малої Житомирської та Львівської вулиць біля Сінного базару, бо відсіля почалася обнова. Розказують, що є й другі церкви в яких йде обнова бань та ікон. Обновлені ікони є і в Софієвському соборі.

І мені, що пишу ці стрічки доводилося бачити і обновлені бані і ікони. Але що я можу сказати. На церкві біля сінного базару передня баня дуже блищить, вся, як вичищена, а середня покрита темними плямами. Місцями є блискучі, ніби прочищені місця. Впвняють, що це вона по частинам одновлюється. Раніще не звертав я уваги на бані та й не тямлю як вони виглядали раніще. Тепер всі мешканці Київа слідкують за їх станом багато пильніще як за станом здоровля Леніна, отже на випадок одновлення буде вже певно встановлене це явище.

Ікони в Софієвському соборі а іменно Миколая, Тайна вечеря та Варвари виглядають ніби то новіще. Особливо це можна сказати про Тайну вечерю, де навіть витерті місця полотна стали чисті-чистенькі.

Обнова бань та ікон зайняла уми майже всього населення Київа. Жиди і комуністи цікавляться цим явищем.

Служаться молебні біля ікон. До церкви протиснутись важко.

Тепер почали сходитися селяне із дооколишніх сіл на поклін обновленим іконам.

Спершу був арестований настоятель церкви, яка дала почин обновленню, але виявилося, що він хоч представник божий на землі, то все ж таки не може відповідати за божі діла і прийшлось його випустити.

Як би там не було, а явище не дуже не вигідне для совітської влади, бо народ заохочений чудом тим сміливіще ремствує на владу за антирелігійну, та взагалі товмачутя, що чуда перед переміною влади. Розмов чимали. Уми розколихалися і міркують без впину.

Наукова експертіза покищо нічого певного не сказала. Є тільки предположення.

Чим закінчиться ця історія — побачимо.

Вечір молодих композіторів.

Київ, 23 липня.

Вчора відбувся в залі бувшого Купецького зібрання вечір молодих українських композіторів у виконанні думки під керуванням Городовенка. Заля була битком-набита невважаючи на те, що вхідні квитки були доволі дорогі. Це як найкращий показник того, що публіка не аби-як цікавиться, як, з одної сторони, новими творими української музичної культури, так і з другої сторони, художнім виконуванням хорових п'ес хором думки. І дійсно, як сказав один присутній, кожен концерт думки, це свято української культури.

Було виконано такі речі:

Верховинця „Більше уваги, брати!" Це п'еса в роді боевого, запалюючого маршу, дуже просто і дуже граціозно скомпонована.

Сениці „Ой по горі" і „Згасае довгий літній день". Перша річ доволі бліда і невиразна, друга утворила гарний, лагідний настрій.

Ревуцького „Хустина" на слова Шевченка. Композиція дуже гарна, утворює поважний настрій.

Яцілевича „Вечір" настроевий, величавий малюнок, своеобразно і цікаво скомпонований. Нагадує Леонтовича. Виконання викликало велике задоволення у публіки. Прийшлося два рази повторювати.

Козицького „Ой високо сонце сходить", „Ой на горі жито" і „Коляда". Це розкладки народніх пісень на хор. Талановитий послідувач Леонтовича скомпонував дуже гарно всі три розкладки за що і був нагороджений публікою бурею оплесків, засталенням повторювати кожню річ і викликуванням композітора.

Вериківського ораторія „Дума про дівку бранку Марусю Богуславку" відбивала чимось вимученим, робленим а не твореним. Недаром автор сидів над цією ораторією два роки. Але загальне враження гарне. Деякі місця залишили глибоке враження, як хор невольників. Гарний акомпаніямент.

Вечір відбувся з великим успіхом як для композіторів так і для Думки та і для публіки. Почувалося величе, радісне, святочне оживлення посеред публіки, видно, що виконані твори зачепили глибоко душі і залишуться на довго в памяти.

Із гамором розходилася публіка додому, особливо молодь, жваво обсуджуючи програм і його виконання на вечорі.

Зараз Думка збіраеться в поїздку по Київщині.

М. Василько.

Матвій Костишин.

ВСТАВАЙТЕ!

Вставай Невольнику з тюрми.
Кругом брязкочуть кайдани,
Кровію обагрені лани
Покриті кістяками.

Ставайте в ряди, як один,
І в бій ще раз пійдемо
За славу, честь і волю Неньки,
З отвертим серцем смерть приймемо.

Ставайте сміло у любві,
Друг друга обніміте,
Заповіт і закони старшині
Завзято їх сповните.

Годі лани, обагрені кровю,
Сторицею видадуть плід,
Прокормлять на волі рідну матір
І вільний козацький рід.

А сльози... перлами будуть,
Окрашувать борців могили,
Гомін полине воскресла мати
І воскресенія раби дожили.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339 повідомляе, що звичайний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 26. серпня в галі Укр. Громади під ч. 610 Савт Американ ул. На порядку нарад є богато важних справ котрі мається полагодити. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Сорока, предс.; В. Скольський, секр.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА А РОСІЙСЬКИЙ ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ТАБОР

Після большевицького перевороту Росія поділилась на дві частини, — два табори, різко ворожі, кардинально протилежних один одному. І є під теперішню хвилю лише единий момент, який обеднує ці дві протилежні ґрупи — їхне відношення до української справи.

Маючи на увазі розглянути позиції цих обох ґруп до української справи, сьогодні ми в першу чергу спинимся на відношенню до нас російських протибольшевицьких груп. Розбиті і розеднані ці ґрупи тепер не уявляють жадної сили, більшого значіння. Проте легковажити їхніх позицій що до нас не доводиться в жадний спосіб. Коли сьогодні ці всі ґрупи можуть лише обливати нас на сторінках своїх органів помиями, коли вони не можуть під теперішню хвилю йти далі ширення ріжних інсинуацій й наклепів на нашу адресу, то не підлягае сумніву, що завтра, зі зміною відносин в совітській Росії, їхне до нас відношення з теорії стане практикою, буде переводитись у діло. І вже сьогодні повинні ми знати, чого ми можемо сподіватись від російського протибольшевицького табору в майбутньому, треба думати, не такому вже далекому.

Минаючи ті фракційні й партійні поділи, які істнують серед російського протибольшевицького табору, треба насамперед зазначити, що спільною прикметою для них усіх являється кольосальний зріст націоналістичних настроїв. Той зріст націоналізму, який характеризує цілу половину Европи, не міг минути російських ґруп. Атмосфера вигнання, втрата своеї держави й своеї батьківщини створила серед російських антибольшевицьких ґруп сприятливий ґрунт для перейняття їх цими післявоенними націоналістичними настроями. В результаті цих впливів серед російської протибольшевицької еміґрації вже нема таких, які би не мали виразно і різко зазначених позицій в національній справі. Той час, коли до української справи ставились як до другорядної й неактуальної, коли в силу цього деякі російські ґрупи дозволяли собі попирати утопічні домагання Українців в тій певности, що це все одно не дасть жадних результатів, той час безповоротно минув. Позиції зазначились, погляди оформились. Само собою, погляди й позиції різко для нас ворожі.

В залежности від партійних уґруповань ця ворожість позицій що до нас в кожній окремій російській ґрупі визначається иншими формулами відповідно до загальної структури тої чи иншої партійної програми. Можна схематично розбити всі відлами й відтінки російського антибольшевицького табору на три великі ґрупи; ліве крило займають демократично-соціялістичні уґруповання в той час, коли центр складається з ліберально-кадетських й близьких до них ґруп.

Монархістично - реставраційний табор серед російської еміґрації складае досить поважну величину; серед цих ґруп крім наївних реставраторів, які мають утопічні надії на відновлення старого ладу в повному обемі так, ніби нічого не було, є під теперішню хвилю й політики з серіозним громадським й політичним минулим, які укладають програми не так уже зовсім позбавлені реальних підстав й можливостей. Програма цих всіх ґруп що до української справи спираеться на тенденції обмежити український рух задоволенням елементарних культурних потреб українського народу, ставши до різкої боротьби з політичними тенденціями українського руху. Само собою, що для цих ґруп жадної мови не може бути про зміну довоенних кордонів Росії, тим паче про державну самостійність України, яка мае замкнути для Росії доступ до Чорного Моря.

Як це не дивно, але з тенденціями й поглядами російських правих ґруп в незрозумілий на перший погляд спосіб збігаються погляди й російських ґруп ліберально-кадетського й навіть лівого відтінку. И ті й другі ґрупи стоять на ґрунті задоволення елементарних культурних змагань українського народу. И ті й другі ґрупи в самий різкий спосіб виступають проти наших державницьких змагань. Для ліберальних російських ґруп, в особі їхнього лідера Мілюкова, українські державницькі змагання лише німецька інтриґа; цей погляд лідером кадетської лівої течії Мілюковим висловлений ясно й недвозначно в його „Історії Російської Революції". Для російських лівич течій, для лідерів російських с-рів і с-деків українські державницькі змагання це є переборщений націоналізм, це є романтичні ремінісценції часів гетьманщини, які тепер жадного реального значіння не мають й мати не можуть. Російські центральні ґрупи могли би, правда, погодитися на дуже урізану й йобмежену автономію України, російські ліві ґрупи, конкретно російські с-р. могли би евентуально пристати на федеративні відносини між Україною і Росією, але й ті й другі шукають для здійснення цих своїх плянів „порядних" Українців, які би не були отроені пошестю сепаратизму й самостійности. З реальним українським рухом, тим рухом, який стоїть на виразному ґрунті самостійности, який своє змагання до державної самостійности закріпив кровю й сотками тисяч жертв, ні ті ні другі нічого не хотять мати спільного. Вони шукають для налагодження контакту „порядних" Українців, шукають по нашій термінольоґії ренеґатів.

Дуже характеристичним являеться, що ті самі ґрупи, ті самі органи, які займають крайне вороже відношення до української справи, о скільки вона зачіпае інтереси Росії, в тойже час дуже прихильно трактують українські домагання, які ставляться тією частиною нашого народу, що знаходяться під владою Польщі. В цьому випадкові вони визнають нам повну рацію. Так само, як повну рацію визнае нам польська преса, о скільки ходить про наші домагання в межах сучасної російської окупації. Але найвищий ступень наївности виявить той, який з цих фалшивий симпатій до нас зробить висновки про можливість загального порозуміння з російським протибольшевицьким табором чи з його певною частиною.

Серед російських протибольшевицьких ґруп істнує тепер повна свідомість тих завдань, які поставлені історією перед Росією що до України, ті завдання формулуються одною фразою: боротьба з українськими державницькими змаганнями за всяку ціну, всякими засобами.

ЦІСАРСЬКІ АҐЕНТИ БОЛЬШЕВИЦЬКИМИ ПИСЬМЕННИКАМИ.

У Відні вийшло 1 число нового журналу „Нова Громада".

По довгих роках найшлися разом яко редактори большевицького журналу б. член РСД Партії М. Меленевський і б. член філії ППС. в Галичині С. Вітик. Ціль журналу переконати українську еміґрацію, що їй треба покаятися і вернути на Україну, де „все обильцем дишет" під мудрим правлінням „рабоче-крестянського" уряду. Переконуе, хто як уміе. Тов. Вітик докоряе керманичам української революції, що вони не зрозуміли необхідности „единого суцільного фронту перед усім з Великоросією" і тим зґубили цілу справу. Доводить з патосом, тільки забувае згадати, що серед тих нефортунних „керманичів" був і предсідатель скликаного Директорією УНР трудового зїзду... пан Семен Вітик, який тоді в рядах „контрреволюційного" уряду виступав проти большевиків! Як можна забувати такі епохальні події? Як можна забувати ноти, які цей предсідатель трудового зїзду розсилав до всіх держав світу з Кафей Герренгоф у Відні, друкуючи їх в спеціяльно до того видаваним орґані?

З патосом боронить свою нову віру і тов. Меленевський. А на доказ, що він не перевертень, згадуе, що належав колись до т. зв. української спілки рос. сд. р. партії, орґанізації соціяльдемократичних Ількових на Україні, яку покликано до життя для боротьби з українською соціялдемократією. Зрештою ці скоки тов. Меленевському не першина! Перед нами документ:

„До Його Величного Цісаря і Короля Вільгельма II. Берлін. Орґанізація російських Українців спішить з найбільшою пошаною привітати Його Великість і побідну німецьку Армію із здобуттям Холму, старого престольного города українського короля Данила. В сильнім довірю до могучости німецької держави та німецьких Армій сподіваемося остаточного поваллення смертельного ворога українського народу та визволення з россійського ярма також українських країн на схід від Збруча з серцем України — Київом. Його Великість цісар Вільгельм II. нехай живе! Многая літа!"

Знаете, хто підписав в серпні 1915 року цей документ?

Теперішний комуніст, большевик, редактор „Нової Громади", борець з імперіялізмом Маріян Міленевський. Що за хитрий малорос! Як большевики сиділи по тюрмах, а Вільгельм на троні, він посилав депешн до кайзера. Тепер, коли кайзер за кратами, а Ленін в Кремлі, він залицяеться до червоного царя і його уряду.

Як була УНР., обидва Аякси тримали з нею з чисто „малороссійською самоотверженностю": С. Вітик, як предсідатель трудового зїзду, М. Меленевський яко член посольства УНР. в Лондоні. Пропала УНР. настали большевики — Аякси з ними.

Про колишніх швайцарських вояків-наемників склалася пословиця.

„Нема гроший, нема швіцерів!"

Автори цеї пословиці не знали мабуть породи „самоотверженних Малоросів" коли їх складали...

На разі вони на горі. На разі Україна звязана знова „рабоче-крестянським" правительством. Вона вся вкрита хрестами й могилами. Серед цих могил чутно лише самовдоволене хрюкання сменовеховських гіен, які кличуть всіх „до дому", а самі лишаються за кордоном. І видають „Нові Громади", на які певно ще сподіються інших рецензій, ніж та, яку ми даемо на цім місці. Робимо це, аби про „Нову Громаду" й її редакторів, не забули й тоді, коли пануванню большевиків прийде кінець і коли наші Аякси знова пригадають, що вони націоналісти.

„Заграва"

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто мае який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати свое оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштуе $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 1. вересня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

УВАГА! ФИЛАДЕЛФІЯ! УВАГА!

Товариство Мир, від. 324 У. Н. Союза

— устроює —

ПЕРШИЙ ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

НА LOUIS FARM

В НЕДІЛЮ, 26. СЕРПНЯ 1923

Початок о годині 12-ій в полудне.

Дорогі Браття і Сестри! На знаній вам фармі у холоді маєте нагоду по виснаженій фабричній душній праці відпочати і до схочу забавитися і вдихнути свіжого воздуху. Оркестра первородна. Сподіємось багато всіх Українців на пікнику, з котрого кождий буде вдоволення, за що ручить — КОМІТЕТ. 95-97

Як їхати? На 5-ій вулици брати кару ч. 50, на 7-ій вул. ч. 19. На 8-ій ч. 47, на 11-ій ч. 23, на 16-ій ч. 2 і на 20-ій ч. 2 до остановки.

Увага: На кождій карі береться трансфер і їдеться до Erie Ave. І там пересісться і береться кару числа 16 і їхати до City Line, а там вам покажуть де маєте іти.

МУЗИКАЛЬНО-ВОКАЛЬНИЙ КОНЦЕРТ

— відбудеться —

В НЕДІЛЮ, 26. СЕРПНЯ 1923 Р.

о годині 7-мій вечер

у шкільній салі парохії св. О. Николая в Пасейку під ч. 212 Президент стр., Пасейк, Н. Дж.

На сім концерті виступати-муть: Парохіяльна банда, парохіяльний мішаний хор, шкільний діточий хор і кількох визначних солісток та солістів (між ними новоприбувший дякоучитель, п. Євгеній Королишин). 96-97

НЮ ЙОРК, Н. Й., ПОЗІР!

Повідомляємо, що в четвер, дня 23. серпня б. р. Др. Вол. Целевич буде мав ВІДЧИТ на тему: „Відносини в старому краю" в Народнім Домі під ч. 217 іст 6-та улиця, саля ч. 3. Початок о годині 8. вечером. На сей відчит запрашається всіх громадян.

96 Ліга Горожан.

УВАГА ДІТРОЙТ, МИШ.

Отсим повідомляється, що збори Українсько-Американського Горожанського Клюбу відбудуться в неділю, дня 26. серпня, о годині 12.30 пополудни в парохіяльній галі на Кліперт і Едвард ул. Отже запрошується всіх Українців котрі суть горожанами Злуч. Держав, а замешкують в Дітройт і околиці, прийти на сі збори. Також будеться принимати в члени тих, котрі вимуть перші папери. 95-96

ЗА КОМІТЕТ:

Іван Братусь, пр.; Іван Форись, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НАОЧНІ СВІДКИ ПРО „ПОЛЬСЬКІ ПОРЯДКИ"

Кілька місяців назад вернуло до Америки трох людий із Романового Села, збаразького повіту, а це: Петро Качалуба, Михайло Творищ і Войтих Зелінський (латинник).

Як очевидці вони розповідають оттак: Коли до села увійшли большевики, настановили війтом безземельного чоловіка, Василя Балицького. На їх приказ новий голова громади оголосив, що біднота має розділити поміж себе панський фільварок. Раді не раді бідні люди розібрали землю поміж себе, зорали, позасівали. Але необавки вернули Поляки і стали газдувати по свому. Василя Балицького перевязали як медведя і потягли з собою на фронт, щоби віддати його під польовий суд і розстріляти. На його щасте большевики напали на ту частину, що його веда, а в замішанню йому вдалось утечи.

Розуміється усьо поле, оброблене і засіяне бідними людьми, віддали „панови" без ніякої винагороди.

Відтак прийшли „благодати" одні за другими. Настановили Поляки „данину", а хто не спромігся або не хотів на час заплатити, від того брали, що під руки попало.

Війтом настановили латинника, Мариню Адамняка, який тільки і придумує способів, як би допечи своїм односільчанам. На самий Святий Вечір зібралися парубки-латинники під проводом війтового сина, посідали на сани і далі їздити по селу. По дорозі викрикували і співали плюгаві річи на Україну і наш народ, а кого здибали, того били. Не стало терпцю нашим хлопцям слухати обид і дивитися на збитки здичілих урвителів. Зібрався гурток наших і завдали „Полякам" такого чосу, що одного таки зараз мусіли відвезти до шпиталю.

Другого дня, на Різдво, коли відправлялася Служба Божа, до церкви увійшли пяний війт з пяним шандаром та декілька таких же „підчатурених" його посіпак. І зараз, у церкві, взялися визати наших хлопців, яких підозрівали, що побили збиточних латинників.

Дарма, що вже через міру терпеливий наш народ, а такої наруги над собою і храмом Божим не перенів. Не помогло шандарові його оружє. Товпа звалилася купою на нього і на війта. У товпі заподівся крик, шандар упав на землю, а війтьо пішов народови під ноги. Дивне справді диво, що війтьо живий, хоча і побитий, як слід.

Дісталось і війтисі, яка влізла до церкви, щоб пімститися за свого синка.

Між тим священик, бачучи, що діється, прибіг чим скорше і упросив людий, щоб дали спокій, що це місце святе та другий день Різдва.

Добрі люди й послухали свого пан-отця і випустили шандара та війтівську банду з поміж себе.

Якеж було здивоване громади, коли в кілька днів пізніще прийшли шандарі і заарештували першого тогож о. Хомчука, який, поправді кажучи, вратував війта і шандара, коли не від смерти то певне від каліцтва.

Зі священиком арештували також П. Качалубу, В. Каминського, І. Качалубу і П. Середу. Усіх повезли аж до окружного суду в Тернополі.

По 4 днях випущено священика, якого суддя пустив по знакомству еще з шкільної лавки, а решту вязнів аж по 21 днях.

Ці самі очевидці оповідають, що як їздили по „віза" у Варшаву, то бачили по дорозі цілі купи новобранців, які у голоді і холоді чекали цілими днями на стаціях. У лахміттю, ноги обвиті шматами, жебрали кришки хліба і росповідали, що тільки раз у день дістають поживу і то страшне лиху.

Залізничі кондуктори також просили у них хліба або трохи грошей, бо казали, що не годні ніяк вижити із своєї нужденної платні. Усі проклинали Польщу на всі заставки.

Як приїхали до Варшави, то побачили величезну товпу голодних перед ратушем, мущин, жінок і дітий, а всі кричали: „Хліба, хліба, хліба!"

Уся товпа перлася до середини будинку. Тоді, таки на їх очах, поліціях убила двох робітників, а решту стали прати нагайками і бити кольбами, якби за царських часів.

Нехайже наші люди не думають себе, що „якось то буде" і хай знають, що з Польщею нам разом ні жити ні ходити. Поляки пересякли шляхоцько-панськими ідеями і нашому хлопському народови вони несуть нову панщину.

Нашим кличем мусить бути: Нема згоди з Ляхами!

Е. П.

ПОВІТОВИЙ ТРУДОВИЙ ЗІЗД В ПІДГАЙЦЯХ

Дня 13. липня відбувся в Підгайцях Зізд Української Народної Трудової Партії. Зізд відбувся в льокалі читальні „Просвіти" в Старім місті, бо Підгаєччина досі не спромоглася на виставлення власної народної домівки в центрі міста. На Зізд явилися біля 120 делегатів з усіх сіл Підгаєччини. Репрезентовані були селянство, міщанства й інтелігенція. Зіздови проводив заслужений організатор повіту, заступник голови Тісн. Народн. Комітету д-р Володимир Бачинський, що прибув на Зізд як відпоручник Народнього Комітету.

Зізд відкрив короткою промовою дотеперішний керманич трудової організації д-р Роман Слюзар. Бесідник віддав борцям за волю Країни, тим, що свої голови поклали за долю і волю Великої Батьківщини, всім, що терпіли по тюрмах і таборах за елементарні права народу. Опісля спомянуто померших діяльних членів трудової партії, як о. Навроцкого, о. Літинського, о. Садомору, посла Садомору і ин.

На пропозицію д-ра Слюзара Зізд вибрав до президії д-ра Вол. Бачинського і сел. Йос. Федика з Богатковець. На секретарів покликано пп. Головинського і Сулятицького. Після того д-р Вол. Бачинський зясував сучасне політичне положення.

Зміст його промови поданий в українських газетах, сконфіскувала польська прокураторія.

Згідно з основними точками свого реферату бесідник поставив резолюції в справах політичних, шкільних, земельних, резолюції, ідентичні з постановами Краєвого Народнього Зізду. Всі резолюції, крім резолюції про повну національно-територіяльну автономію західно-українських земель, перешли однозгідно.

Резолюція про нац. територіяльну автономію викликала довшу дискусію. Всі бесідники обговорювали доцільність цієї резолюції з погляду загального добра української нації взагалі і західно-українських земель спеціяльно.

Дискусію закінчив основними поясненнями д-р Вол. Бачинський, після чого двома третинами голосів проти одної третини (в тому кількох, що здержалися від голосування) поставлено резолюцію принято без зміни. За резолюцією голосували майже всі селяне і більшість інтелігенції; проти голосувала меншість інтелігенції і кількох селян.

Справу повітової партійної організації, партійного податку і преси реферував д-р Слюзар. Ухвалено резолюції згідні з постановами Краєвого Зізду.

До Повіт. Народн. Комітету вибрано о. Остапа Гайдукевича (голова), о. Івана Токара, Ст. Левицького, адв. д-ра Евгена Ловицького, д-ра Марковича, Драганчука, д-ра Охримовича, Дому, Федика, Мігоцького й Моравського.

Зізд покінчився відспіванням народнього гимну. Тепер йдуть підготування задля переведення партійної організації по селах.

—o—

НАУКА ДЛЯ НАС.

„Жінки, котрі всякими способами стараються о скільки лишень можливе, бути як найповабнійшими, мають для краю більше значіння як ті, котрі занедбують свій вигляд", сказав професор Віммер з університету Колюмбія в Ню Йорку, в недавно виголошеній промові. Те саме бачимо у всіх великих періодах історії світа, в Египті 2.250 літ тому взад, в Римі 1,900 літ тому взад і т. д., що косметика була уживана на велику скалю. Ми можемо відпоручити Hand Lotion на лице і руки і La Triner Combination Compact Face Powder and Rouge в гарнім метальовім пуделку з зеркальцем (у всіх відтінках). Однак кожда женщина повинна памятати що підставою гарного лиця є в порядку жолудок. Підчас коли Трінера Гірке Вино чистить Ваш жолудок і удержує його в чистім стані, Ваше лице стається щораз гарнійшим, понеже не терпите болю голови, безсонність, і инші подібні симптоми жолудкових забурень. Ваш аптикар і доставця лікарств має в запасі Трінера Гірке Вино і инші препарати Трінера. Коли не можете дістати їх від него, пишіть впрост до Joseph Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ДРУГИЙ ТОМ.

(42)

Цей льодовий пас робиться все ширшим, тепле море північного бігуна розмиває все більше його береги, і ця тепла течія відступає все далі назад, полишаючи магнетній країні все більше твердої землі, яку люде перебирають у володіння, засаджують, населюють. А посунутий вперед льодовий пояс наближається все більше до зон відомого світу і присуває їх блище одну до другої. Наш грунт западає все глибше. Середня Азія лежить вже глибоко під рівнем Тихого Океану, лише її стрімкі береги боронять її; і вже обчислено, що по десяти тисячах літ останні гори Франції будуть островами на Середземним Морі.

Недовершені людські роди відомого світа будуть все більше скупчуватися на цій теплій полосі і винищать одні других обопільно в боротьбі за цей останний кавалок землі.

Коли Франклін, Кане, Мекінтош і инші відважні мореплавці відплили, щоб пробитися скрізь льодовий пас до нової частини світа, істновання якої вони припускали і довели, вони обчислили, що подвійний льодовий пас колись здавить і випре з землі нас, стиснуте ним, немічне людство, як колись инша катастрофа усунула світ мамутів. А ми не можемо пробитися скрізь льодовий пас в магнетичну країну.

Чи знають тамошні мешканці щось про нас?

Гадаю що так.

Якимже чином, коли вони ніколи не приходять до нас.

Знов завдяки електромагнетизму.

Колиб хтось перед тридцятьма роками сказав, що прийде час, коли тронову промову, виголошену королевою Англії о дванадцятій годині дня в Лондоні, о другій годині по обіді зможуть читати від слова до слова в Пешті, Петербурзі, Царгороді, і ще тогож самого дня по той бік океану в Америці, то йому сказали: „Ти поет!"

А колиб хтось перед двадцятьома роками сказав, що буде вигадано апарат, в який кладуть мистецький твір, над яким Бемвенуто Челіні працював пів року, і по короткім часі виймають з цього апарата копію, так подібну до оригіналу, що одне не можна відріжнити від другого — то йому сказалиб на це: „Ти партач".

І це все істнує сьогодня. Електромагнетизм доконує ці чудеса.

Отже чи не можливо, що електромагнетизм по тисячелітнім удосконаленню викличе з людськім мозку, пройнятім його силою теж саме чудо, яке він доконує на міді і цинку, а саме, що електромагнетизм може переносити свідомість з одної частини світа в другу і викликати в людськім мозку гальванопластичні наслідування?

„Ти поет!" — „ти партач!" кричить лише це, мої панове і пані.

Коли наші вищі родичі знають нас так добре, чому вони не йдуть до нас? Їхже не стримує льодовий пас, вони-ж можуть літати. Чому вони не прилетять сюди, чому не заберуть нас під свою владу?

Бо вони не потрібують нас.

Що вони мають робити з нами?

Що вони мають почати з нашою затроєною кровою, яка носить в собі зародок наших хороб, з нашими перекрученими поняттями, нашою огидною расовою ненавистю, з нашою жадобою грошей, нашим егоїстичним коханням, з нашою смішною пихою, нашими божевільними модами, з фанатизмом наших мітольогічних віроісповідань, з Вавилоном инших ріжних мов, з міліонами упривільованих убивців наших озброєних народів, з нашими скрегочучими зубами злиднями, нашим марнотратним багацтвом, з нашим темним народом, нашими запамороченими ученими, з нашими кріавими обідами, нашими приголомшуючими напоями, з нашим пустим частолюбством, з нашими суперечками про „моє і твоє", з нашими неправими законами, нашими лицепріятним суддями, з нашою роскошуючою молодію і нашою страждаючою від гостця старістю, з нашим сільським господарством, що мучить звірят і нашою справедливістю, що мучить людей, з нашими [illegible]ми, за гроші купленими насолодами, з модними красунями, прикрашеними фальшивим волоссям, з нашими священиками і лікарями, нашими адвокатами і генералами, з нашими дневникарями і міністрами, з нашими королями і невільниками? Цеж наші довершення!

На що моглиб вони зужити нас?!

Коли вони знають щось про нас, вони співчувають нам і тихо приглядаючись полишають довершитися нашу долю.

Їм належить будуччина.

Країна північного бігуна все більше поширюється; блиск, тепло північного бігуна освітлює і огріває все більшу просторінь; льодові паси північного і південного бігуна відсуваються все далі від них. Земля охолоджується все більше і пересічна температура літа наближається все більше до точки замерзання.

Колись вони осягнуть нас. Камінний вугель кінчиться, ліси винищені, жадний штучний вогонь не дає більше тепла.

Але в тій самій мірі, в якій вистигають внутрішні верстви землі, збільшується її електромагнетична сила, і коли мачуха, сонце, яка і досі так погано поводилася з нею полишить її, вона буде променіти в своїм власнім блиску, оточувати небо навколо себе вінком проміння і огрівати атмосферу над вічно щасливими народами, і тоді людство буде: „Одною отарою — яка не потребує жадного настуха".

—o—

ТРЕТИЙ ТОМ.

Лицар Магнет.

По відчиті винесли всі лямпи з салі, полишили горіти лише свічки середньої люстри. Іван готувався показати електромагнетичне освітлення.

В цім товаристві було досить людей, для яких було новим і несподіваним видовищем, коли раптом загорілась блискуча звізда, ніби з неба зійшла для когось Венера, щоб освітити повіню свого проміння довгий шерег кімнат так ясно, що вогні свічок люстри танцювали як блакитні блудні вогні, кидаючи від себе тіни.

Всі, обличчя втратили в цім освітленню свою фарбу. „Дивись там люде з магнетичної країни!" шепотіли тут і там. Сам Іван, стоячи на естраді, виглядав як оточений блиском чарівник з рисами статуї і глибоко затіненими очима. Своерідний блиск заливав чудові національні убрання, ковані античні прикраси дам, спряжки, ланцюжки та застібки, і побільшував красу цеї шляхетної групи.

Але те, що викликало з усіх уст мимовільне „А", були дві появи в цім перевисшаючим сонце блиску. Одна була контеса Ангеля. Це нове освітлення відібрало її обличчю його власне, горде проміння. Земна, райська, шляхетна принадність зникла з її обличчя протягом цеї хвилин і її місце заступила візія небесної появи, обличчя проясненої, що полишаючи землю прямує вгору до зір побіч свого янгола, і освітлена його ясністю проміння не лишаючи тіни, обличчя без сліду земної пристрасти, радости, суму, без жадної риси глузливости, упертости, пихи! Так дивно впливає магнетичне світло.

Другою появою була графиня Тойделінда. Вона сиділа на підвищеню у високім фотелю, над групою инших. Чарівний блиск надав її обличчю вигляд якоїсь феї. Воно було звичайно і без того бліде, тепер воно блищало. Її шляхетні риси були одухотворені. А коли блиск торкався брилянтів її чудової діядеми, вона іскрилась над її чолом як вінок зірок. Вона була велична. Протягом пяти мінут вона була найбільш притягаючою постатю між усіма красунями. А всеж давно вже минув той час, коли зеркало казало їй: „Гарна ти, ти чарна, прекрасна королева!"

З обох боків салі були стінні зеркала в яких групи товариства відбивались тричи і кождий мусів бачити себе. Пять мінут бачила себе Тойделінда як чудову появу. Вона думала собі: я виглядаю як королева Маб.

Раптом чудодійна звізда згасла і запанувала знов темрява світла свічок.

„Ах" пожалкування пронеслось по цілому товариству. Шкода, що це не тревало довше! Люде труть собі очи і пізнають одні других. Тут нема жадного Арієля, жадної феї, жадної проясненої прямуючої до неба, ані злітаючої згори небесної королеви, ані героїв гунських саг, а лише порядні, буденні графи, учені і урочисті графині; обличчя контеси Ангелі знов здобуваюче і горде. Тойделінда знов штивна і в злім настрою.

Іван зійшов також з трибуни і приймав поздоровлення і уваги поспішаючих до нього присутних гостей.

Погляди на його відчит були розуміється ріжні.

Найбільш одушевленим слухачем його був граф Геза, який зараз-же захопив Івана, як той сходив з трибуни, і присягаючи запевняв його, що він пробється в цей підбігуновий світ; він пустив його не ранійше, як той сказав йому, де можна довідатися про це докладнійше. Іван сказав йому, що в бібліотеці національного казина в девятій шафі він знайде цілий шерег книжок, які містять в собі найбільш точні дати.

Але барон Едуард висловився про цей предмет цілком скептично і зауважив: „Не правда, ви зробили тут з нас трохи дурників?"

Один з найповажнійших членів товариства вчених висловив іронічно усміхаючись своє здивовання відносно того, як багато поезії спромігся добути його шановний колега з цього наукового предмету, тимчасом як також дуже поважний поет висловив своє пожалкування з того приводу, що лектор при такій поетичній річи так сильно стримав свою фантазію сухими науковими датами.

З цілком иншої точки погляду підійшов до справи очитаний граф Стефан.

(Далі буде).

ДЕЩО ПРО РОЗМІЩЕННЄ МІНЕРАЛІВ В ЗЕМЛІ

Атмосфера (себто воздушна поволока земної кулї) та гідросфера (себто водна маса на землї), коли їх порівняти з літосферою (себто з твердою частю землї) дуже вбогі в мінеральні складники.

Воздух і водна пара — от і майже все, що подибуємо в першій сфері. Не богато від неї ріжниться під тим зглядом і друга сфера. Чиста вода, дещо воздуха і з процент деяких, нечисленних розпущених цілких тіл (сіль, гіпс і и.) — от і цілий склад гідросфери.

Колиж однак поглянемо близше на поверхню твердого континенту, то помічаємо велике і ріжнородне богатство складників, з яких він є збудований. В ріжних місцях находимо піски, ріняки, глини, управні чорноземи, вапняки або тверді камінні маси. На високих збочах долин, по боках стрімких гірських скал або на стінах глубоких закопів по копальнях помічаємо численні верстви, поукладані горизонтально або скісно, наперемінy великими одностайними масами. І тут находимо велике богатство складників і мертвих матеріялів, бо всі верстви ріжняться між собою краскою, твердотою і всілякими иншими прикметами.

Що се таке скали

Кождому дослідникови земної кори впадає відразу в очи, що одні мінеральні складники є нагромаджені по всіляких околицях в величезних, часом непроглядних масах — а другі є розповсюднені в зовсім невеличких скількостях, немов порозкидані по ріжних скалах і покладах землї будьто в неправильних, будьто в гарних кристальних видах. Перші становлять тому головну, матеріяльну основу цїлої земної кори. Називаємо їх все скалами, незалежно від того, чи їх подибуємо дійсно в складі гір (скал), чи денебудь в долах, низинах або і в підземельних покладах.

Замітна річ, що головних родів ріжних скал є розмірно небогато. Невеличка збірка кільканайцяти мінералів може нам дати легкий і досить докладний перегляд головного складу цілої землї.

Лід яко скала.

Коли беремо до руки і близше розглядаємо кусник леду, то не сміємо забувати, що кожда гірска околиця, положена пр. в середній Европі висше 2700 метрів, а в горішних рівникових сторонах висше 5000 метрів, а що більше — навіть спора часть цїлої землї на обох бігунах є вкрита тим мінералом (ледняки). От і маємо найбільшу скалу нашої землї.

Виймаймо тому з нашої збірки по одним кусникy дальші скали, гляньмо на них лиш коротко і поверховно, але не тратьмо з нашої уваги величавих обємів земної кори, всіх околиць, гірських пасм, а навіть краів, котрих головний матеріяльний склад будемо при тім пізнавати.

Докладним пізнаванием скал займаються окремі науки, петрографія і ґеольоґія.

Примірoм, кусник потрохи зернистої, а прозорої маси, подібної до леду, який виймаю зі збірки, представляє камінну сіль. Він є взятий з великих підземельних покладів, які розтягаються в західній Галичині коло Величкн і Бохнї. Такі поклади тягнуться здовж Карпатів, а часом виступають і на поверхні землї в деяких сухих околицях Азії і в Еспанії.

Далеко більшими покладами як сіль, появляєся в майже всіх частях світа досить мягка білава маса, яку називаємо гіпсом. На Україні на Поділю і на Покутю тягнуться здовж Днїпра величаві, кількадесять метрів грубі поклади того мінерала.

Ще більше розповсюднені є маси вапняка, який виступає в кількох красках і відмінах (крейди, мармури), деколи змішані з глиною (опока, маргель). Коли у вапняку находиться металь маги, тодї його скали приймають часто вид збитих зерен, подібних до грубих ромбових табличок. Такі скали називаються дольомітами. (Полудневий Тироль, Татри, південна Чорногора).

Камінні углі виступають в грубих підземних верствах в ріжних ґатунках (чорний і бурий уголь, антракит, торф).

Зелізні скали.

Кілька відломків неоднаково закрашених кристальних мас, які тепер беру до руки, представляють неоцінені для промислу зелізні руди. Бураво-жовта маса, подібна до нирок, називаєся лімонітом, така сама, але червона є гематитом, третя чорнява але блискуча зерниста маса називаєся магнетитом, а грубо-зернистий мінерал, збитий з гарних ромбових табличок, подібних до дольоміту, називаєся сидеритом. Зелізні руди творять великі, одноцільні гори в Альпах і в Швеції, або грубі підземні поклади на правобічній Україні над Інзульцем.

Тут маємо темно-зелену, мягку, кристальну масу, що відділяєся легко пластинками або лусочками. В дїткненю здаєся нам, що той мінерал є товстий. Називаємо його хльоритним лупаком. З него є збудовані дуже численні гірські скали в Альпах і деиде в Татрах.

В наших Карпатах є дуже розповсюднений бурий або чорний, але дуже твердий лупак, який називаємо кремнистою або кремяним лупаком. Той скальний мінерал складаєся зі склистої маси, названої кварцом. Він виступає всюди в покришених зернах в виді піску. Часом находять його в дуже гарних і великих кристалах.

Мішані скали.

Крім тих кількох скал, які ми дотепер переглянули, подибуємо в земній корі ще такі, що складаються з кількох мінералів нараз. Возьмім н. пр. до руки червоний, синьо-сірий або білавий камінь, який стрічаємо на памятниках, колюмнах, сходах і взагалі в ріжних будівельних і каменярських виробах. ТаТкі маси називаються в мінеральоґії ґранітами. Вони тягнуться величезними масами в Альпах, Карпатах (Татри), в Скандинавії, на Волини і на Україні (Днїпрові пороги). В складі ґраніту даються голим оком запримітити зерна троякого рода: одні пригадують своїм видом скло — є то мінерал кварц; другі представляються в виді лусочок або бляшок з сильним блеском, які тому носять назву лосняка; наконець треті становлять білаві зерна, що даються легко розлупувати — є то мінерал ортокляз. Ґранітові зерна не є неправильними окрухами, лиш малими кристалами, тому ґранітові скали є на скрізь кристальні.

На місце ортоклязу входить часто до мішанини кварцу і лосняка инший мінерал, чорної краски, що кристалізує в виді малих стовпчиків. Називають його амфіболем. Тоді однак скала має білаво-сіру або жовтаво-червону краску, є порувата (дірчаста) і називаєся трахітом. Численні вульканічні гори складаються з самого трахіта.

Дрібно зерниста маса переважно червоної краски, витворена лиш з кварцу і ортоклязу називаєся порфіром. В її основній масі находяться одиноцем більші кристали. Порфірові гори тягнуться в деяких околицях Угорщини, Тиролю, Чехії, коло Кракова.

Ортокляз, магнетит і авгіт (мінерал подібний до амфіболю) змішані разом представляють тверду, чорн скалу, названу базальтом. (Полуднева Франція, Німеччина, пів. Чехія і Угорщина). На північнім побережу Ірляндії і на острові Стафа (на захід від Шкоції) є величаві скали, греблі і печери, збудовані з кількадесять метрів високих, а вузких і правильних призм базальту.

Вульканічні скали.

Лави є маси, викидані від часу до часу вульканами з середини землї. Пірософера (тобто огнена куля всередині землї) є огнинною мішаниною дуже численних мінералів, тому лава виступає в ріжних родах (лави трахітові, базальтові і т. д.) Є то переважно сірі або чорні маси, зверха дірчасті, а в середині одностайні і кристальні. Декотрі лави надаються до шліфовання скла, металів і мармуру.

Дуже могучими пасмами серед всіх европейських гір тягнуться темнійші від ґранітів маси, названі ґнайсами. Мінеральний склад ґнайсу є той сам, що ґраніту. Ріжниця лежить лиш в тім, що тут платки лосняка є правильно поукладані в рівнобіжні верстви. Вони легко вітріють і є тому непридатні до будови.

Гірські ріки звільняють свій біг в низших околицях і осаджують з себе ріжні, переважно заокруглені, окрищини скал, нанесені з гір. Коли часом такі осади окрухів пересякнуть вапном, то повстають з них скали, які називаємо зліпняками. З часом ріка зміняє своє корито і лишає відкриті поклади зліпняків. Далеко більше таких скал витворює море. Воно бє так сильно своїми филями об береги, що відбиває з них богато кусків і острокрайних відломків, а відтак котить їх дальше при березі і розбиває на дрібнійші частини. І з тих окрухів повстають очевидно зліпняки.

В усіх частях світа тягнуться розлогі поклади і гори дрібнозліпнякових скал, які називаємо пісковиками. Є вони тверді і ріжно забарвлені. Пісковики надаються як пригідний і дешевий матеріял на каменярські вироби. Твердших і грубше зернистих уживають на млинські камені, дрібнозернистих на точила, бруски і т. д.

В Альпах, в плеських, чеських і угорських горах тягнуться величезними пасмами чорнявопопелясті, червонаві або зеленаво-сірі маси, що даються ділити на тонкі плиточки. Сі скали називаються іловими лупаками. Вони складаються з сильно ствердїлого ілу (глини), дрібненьких лоснякових бляшок і зерен кварцу, так тісно зліплених, що голим оком не можна тих складників пізнати.

Глеї або іли виступають в ріжних відмінах, менше або більше занечищених. Барву мають сіраву, попелясту, зеленаву, жовту, буру, а навіть зовсім чорну. Коли вони мають в своїм складі богато вапняка або піску, то переходять на ілисті вапняки або пісковики. Часом творять вони гнізда або поклади серед других скал, але звичайно є вони розвинені в могучу маси, займаючі великі простори (підкарпатські солисті іли або сільні глеї). Найбільше розповсюдненою відміною є глина, закрашена зелізистою рудою на жовтаво або червоняво, а занечищена вапняком, дрібним піском. Рідше подибуєся инші відміни, такі пр. як огнетревалі, гончарські, цеглярські, а найкрасшою є каолін або порцеляновий іл.

Глина виступає у нас майже всюди під управною землею (пр. під чорноземом на Поділю) і на збічах долин, де звичайно укладаєся в неуверствовані маси. В середній Азії і в Хінах находяться могучі і розлогі поклади глини, що доходять до грубости кількасот метрів.

Крім тих мінералів, що виступають в могучих скальних масах і становлять головний і основний склад земної кори, подибуємо в природі прямо безмежне богатство ще инших цінних тіл, будьто в неправильних будьто в кристальних видах. Сі мінерали находяться все в менших масах і є немов порозкидані по ріжних місцях землї.

ЛИСТ „ТОВАРИСТВА ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ У ВІДНІ"

До Редакції „Свобода".

Знаючи Вашу дотеперішну прихильність до українського студентства, звертаємося до Вас з слідуючим закликом:

Т-во Прихильників Освіти у Відні стоїть перед важним заданнєм, заосмотрення тутешного українського студенства на час шкільного року 1923-24, того студенства, яке після утрати многих літ студій через воєнні лихоліття, після злиднів польської неволі, таборів і тюрми, мусить кінчити перервані студії. Завдання Т-ва тим більше важне, що богато студентів стоїть на порозі укінчення студій і поміч для них являється конечною потребою, щоб не пропали всі труди і кошти їх дотеперішньої науки в случаю, як щоби Т-во ізза браку фондів не було в змозі дальше їм помагати. Факт цей був би тим більш болючий, що нечисельні кадри свідомих наших народних працівників через лихоліття останніх літ і так сильно прорідились і вимагають негайного і плянового доповнення у всіх галузях народного життя.

Як важною і користною являється праця нашого Т-ва нехай засвідчать слідуючі числа:

Підмогами з нашого Т-ва користувалося **315 студентів**, з цего покінчило студія 112 студентів і всі **повернули до краю** і там працюють для добра українського народа. На жаль задля браку фондів, лихого здоровля мусіло перевати студія около 67 студентів.

Понад 100 студентів потребує конечної допомоги! Зазначуємо що мінімальне удержання одного студента в Австрії виносить 7 до 10 дол. місячно.

При розділюванню допомог руководиться Т-во в першій мірі тим, чи студент брав і бере живу участь у визвольних змаганнях української нації і успіхами в науці і уділює лиш зовсім незаможним студентам, що сповняють повищі вимоги.

Щоб дати змогу українському студентству, яке змушене за кордоном студіювати, покінчити студія, звертається Т-во до Вас з горячим закликом: **Помогти вашими жертвами до сповнення цего важного завдання.**

В повній надії, що праця наша в найблищій будучности так як і досі стрінеться з щирим попертям, прохаємо о негайну присилку жертв на адресу: Ukr. Verein der Kulturfreunde (Prof. Dr. Dnistrianskyj), Wien VIII Albertg. 34/26 D. Oesterreich.

Дякуючи наперед на всякі жертви, остаємо з належним поважанням

ЗА ВИДІЛ ТОВ. ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ У ВІДНІ:

Др. Дністрянський, голова,
Охримович, скарбник,
І. Школьник, секретар.

ЗА ВИДІЛ ТОВ. АКАДЕМ. СІЧ У ВІДНІ:

(Підписи нечиткі).

ЖИТТЯ СОВІТСЬКОГО СЕЛА

Московський кореспондент „Нає Фр. Прессе" Юрій Попов пише про життя сучасного російського (неукраїнського) села таке:

Війна, революція і большевизм понизили культурний стан російського села. Невіра і забобон розпаношились в селі як ніколи перед тим. В головах і душах запанувала темрява, яка унагляюєтьcя особливо в моменті небезпеки, коли то селяни, напримір в боротьбі з епідеміями кидаюлсь до заряджeння лихови власними „чудодійними ліками". В багатьох надволжанських місцевостях лічаться селяни від пропасниці тим, що хорих кладуть нагими в сніг, щоб „свіжий воздух" їх „провіяв". Більше всього „лічать" нашітуваннями і заклинаннями. Звичайно виписують заклинання на стяжці, якою підвязують недужому шию. Відтак хорому не дають три дні їсти ні пити, жудчи його „одужання". Коли це не помагає, ціла родина узброєна в палиці кидається на хорого буками, „виганяє з нього чорта". Нерідко запягають хорого до плуга; коли він який там шматок землі переоре, саджають його в баню, після чого натирають нафтою і смолою доки він не згине. Малих дітий завивають в тісто і кладуть над пару, щоб „їм було легче". Проти холери є дуже добрим средством закопування живими псів, свиний, курий і т. д.

Ще більшу жостокість, як при лїченню, виявляють російські селяни при караню своїх злочинців. Лінч є на денному порядку. Буває, що жертву хлопської юрисдикції привязують за ноги до воза і годинами волочить її по уилцях. Давно забуті і завмерлі інстинкти Азії відживають в народі наново. На руку цьому „відродженню інстинктів" йде совітський уряд в своїй боротьбі з церквою, для чого в кождому селі орґанізуєтьcя „Комсомол", який зложений з молоді має своїм завданням „дискредитувати церковні представлення і церемонії."

Дбаючи про деморалізацію сільської молоді, совітський уряд зовсім не журиться школою, замикаючи одні, а другі удержуючи в крайно оплаканому стані.

Занепад господарства і добрих обичаїв іде в парі з голодом, який викликаний посухою 1922 р. піддержуєтьcя далі харчевими контрибуціями совітського уряду. Часи безпощадного загарбування сільських продуктів з боку проминули, але на їх місце прийшли страшні своєю висотою збіжеві податки. Внутрішне розчленовання села на „незаможних" і „куркулів" внесло цілковитий розлад в дотеперішний устрій села.

Старі урядові будинки з часів Миколи II стоять по селах до нині. Але вони запущені і обліплені афішами з кличами комунізму та його більших і менчих богів. Гіпсовий бюст Маркса можна найти в кождому селі навіть в найдальшій закутині. Властивою адміністративною владою села є „чека", якої начальних є рівночасно серцем і головою сільського „ісполкому". Особливу увагу варті проби совітського уряду в напрямі „електрифікації" сіл. Серед парад і промов привозять в село зрабовану з якоїсь фабрики динамомашину, поставлять її денебудь і вона ржавіє без ужитку, бо нема сил ні зрозуміння для її використиння.

Нова книжка.

ЖИДИ І НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Написав Михайло Тимофіїв.

Книжка обіймає 66 сторін 8-ки, видана у Відні, накладом видавництва Йоганбор. Ціна 40 центів, з пересилкою 45 центів. Можна дістати в книгарні „Свободи".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ